

Zápis z 9. jednání Výboru pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)

16. února 2017, Úřad vlády, Strakova akademie, č. m. 179

Přítomni: Ondřej Andrys (ČŠI), Michal Broža (Informační centrum OSN), Jiří Kulich (Pavučina, Sdružení středisek ekologické výchovy a etiky), Karla Mališová (MŠMT), Jan Mareš (OUR ÚV), Josef Morkus (MMR), Miroslav Novák (MŽP), Václav Pícl (MŠMT), Petra Skalická (Člověk v tísni, Glopolis), Kateřina Stonawská (Ministerstvo zemědělství), Ondřej Šejtka (Česká rada dětí a mládeže), Milada Švecová (Klub ekologické výchovy),

Nepřítomni: Petr Daniš (Sdružení Tereza), Dana Kapitulčinová (COŽP UK), Dana Moravcová (OMEF), Luděk Tesarčík (Asociace krajů), Melanie Zajacová (MPSV), Tomáš Kažmierski (MŽP), Hana Korvasová (Zelený kruh / Ekologické centrum Lipka), Dita Kubíková (MZV), Jana Harmanová (Krajský úřad Moravskoslezského kraje)

Hosté: Marie Petrová, Petr Švec (Výboru pro udržitelné municipality, Národní síť Zdravých měst)

Program jednání:

- 1) Úvod a přivítání
- 2) Postup přípravy Akčního plánu Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje (Karel Tichý, Úřad vládního zmocněnce pro ÚK, KVK a MSK)
- 3) Informace o postupu mezirezortního připomínkového řízení ke strategickému rámci Česká republika 2030
- 4) Financování vzdělávacích aktivit v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)
- 5) Plán činnosti na rok 2017
- 6) Kritéria pro lektory v rámci vzdělávání pro MA 21
- 7) Různé

Seznam příloh

- 1) Prezentace Strategický rámec hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje
- 2) Prezentace Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
- 3) Seznam doporučených lektorů VUR pro municipality

K bodu programu č. 1: Úvod a přivítání

Mgr. Václav Pícl zahájil jednání a představil program jednání, který byl následně schválen.

K bodu programu č. 2: Postup přípravy Akčního plánu Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje

K. Tichý informoval o postupu v přípravě Akčního plánu Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje (dále jen AP). Viz příloha č. 1 Strategický rámec hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje

V. Pícl poděkoval za přednesené informace a otevřel debatu k AP.

M. Švecová upozornila, že podle jejích poznatků je nejproblematictější situace v Karlovarském kraji (dále jen KVK). Vedení kraje je ale vzdělávání velice nakloněné, což potvrzuje i fakt, že zde proběhne první ročník Školy udržitelného rozvoje, do kterého se přihlásilo 40 škol. Další pilotní ročník bude v Ústeckém kraji, kde je přihlášeno 38 škol. V oblasti vzdělávání mají školy nakročeno, 48 učitelů prošlo specializačním studiem. Problémy byly dopravě do krajského města, kde nefunguje dobře dopravní obslužnost.

K. Tichý dodal, že se zástupci KVK i dalšími kraji probíhá další diskuze o otázce vzdělávání.

J. Morkus připomněl, že preference brownfields oproti zabírání zemědělského fondu je velmi pozitivní také z hlediska MMR. MMR má i další programy, například podporuje demolice nevyužívaných budov ve vyloučených lokalitách. Do budoucna by bylo dobré projednat spolu s MPO, jak by mohly vypadat finanční nástroje podpory využívání brownfields, ať už by šlo o pobídky nebo úlevy pro firmy.

K. Tichý potvrdil zájem na všech programech na podporu využívání brownfields, stejně jako na programu na demolice ve vyloučených lokalitách. Dodal, že drobné připomínky a návrhy na změny míří na využitelnost programů strany obcí na lepší. Spolu s MMR jednáme o novém programu na revitalizaci brownfields v intravilánu měst.

O. Andrys dodal, že vyrovnaní disparit v krajích je klíčové pro rozvoj vzdělávání v celé ČR. Ptá se tedy, jaké má tedy místo v celém AP. Dále upozornil na výsledky mezinárodního výzkumu PISA (Programme for International Student Assessment), který ukazuje tyto kraje jako místa s nejvyšším počtem s žáky s nízkou mírou gramotnosti. Upozornil, že pokud se hovoří o růstu vzdělanosti nebo kvalifikace, počítá se s vyšším vzděláním, správné by ale bylo počítat i s nejnižšími stupni vzdělávací soustavy.

K. Tichý vysvětlil, že výsledky PISA byly použity při přípravě samotné Strategie, nicméně pak se s jejími novými výsledky již nepracovalo. Co se týče rozvoje lidských zdrojů, pracuje se zde podporou až do úrovně základních škol, ideální by bylo jít až na úroveň mateřských škol.

J. Kulich dodal, že význam vzdělávání je stejně důležitý pro růst kvalifikace jako pro sociální stabilizaci

K. Tichý dodal, že aktivity směrem k občanskému sektoru a aktivnímu občanství, jsou nedílnou součástí Strategie.

D. Moravcová dodala, že oblast vzdělávání by měla jít napříč všemi tématy Strategie, aby bylo skutečně zdůrazněno její klíčové postavení.

K. Tichý odpověděl, že tomu tak je. Jako příklad uvedl, že v každém z pilířů Strategie je nejméně jedna vzdělávací aktivita, například tzv. exportní akademie míří na zástupce firem, aby lépe uspěly

při vývozu zboží. Investment academy je zase orientována na státní správu, aby vytvářela prostředí přátelské pro podnikatele, další pilíře opět počítají se systémem vzdělávání.

M. Broža dodal, že jedním z klíčů transformace je vzdělávání, ale také spolupráce. Nabízí Strategie možnosti spolupráce těchto krajů a také přeshraniční spolupráce? A bere v potaz fakt, že více než polovina oborů, ve kterých budou dnešní žáci základních škol v budoucnu pracovat, dnes ještě neexistuje?

K. Tichý odpověděl, že pokud se bere jako spolupráce sdílení zkušeností napříč kraji, tak na ní je vlastně celá Strategie postavena a toto sdílení zaštiťuje právě úřad vládního zmocněnce. Týmy ze všech třech krajů jsou v každodenním kontaktu a díky tomu ke sdílení dochází. Aktivita většinou mají přeshraniční rozměr, to platí významně u vývoje a inovací. První firmy přicházejí do Ústeckého kraje, kde se budou testovat autonomní automobily. A priori se přeshraniční spolupráci strategie nevěnuje, ale v praxi se týká celé řady témat. Co se týče budoucích pracovních míst, tomu se Strategie věnuje zejména v tématu Průmyslu 4,0, Práce 4,0 a Vzdělání 4,0. Strategie rozvíjí představu, že kvalifikace je otázka celoživotního vzdělávání, včetně úplné proměny profesního zaměření.

V. Pícl slíbil, že členové výboru se seznámí s dalšími materiály a vyjádří se k nim dle potřeby. Další informace by měly být známé po mezirezortním projednání, které se plánuje na duben 2017.

K bodu programu č. 3: Informace o postupu mezirezortního připomínkového řízení ke strategickému rámci Česká republika 2030

V. Pícl zahájil projednávání dalšího bodu.

J. Mareš přiblížil průběh mezirezortního připomínkového řízení ke strategickému rámci Česká republika 2030. Za pět týdnů přišlo 991 připomínek, zhruba polovina byly připomínky zásadní. Nejvíce zásadních připomínek bylo od Hospodářské komory, MV, MZE a MŽP, zatímco MŠMT poslalo pouze připomínky doporučující. Nejvíce připomínek se sešlo ke SWOT analýze a indikátorům, zejména v oblasti obcí a regionů. Došlo ke změnám některých strategických cílů, největší doplňky byly v kapitole Dobré vládnutí, a týkaly se zejména e-governementu, zatímco v oblasti vzdělávání nejsou zásadní změny. Strategický rámec by měl být dopracován tak, aby jej ke konci března mohla schválit Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) a po té na svém jednání vláda ČR. Spolu se strategickým rámcem ČR 2030 bude vládě předložen návrh implementace Agendy 2030, tedy Cílů udržitelného rozvoje v ČR. Agenda 2030 je de facto implementována právě pomocí strategického rámce ČR 2030. Spolu s těmito materiály vláda projedná i Analýzu implementace Agendy 2030, kterou připravuje Centrum pro otázky životního prostředí.

V. Pícl navrhl, aby výbor vzal na vědomí postup při projednávání a na svém dubnovém zasedání se k procesu schvalování strategického rámce ČR 2030 vrátil.

K bodu programu č. 4: Financování vzdělávacích aktivit v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)

M. Jurková představila základní parametry Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV). Viz příloha číslo 1 Prezentace Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání.

Program OP VVV má tři prioritní osy. První dvě se týkají výzkumu a vysokých škol, třetí osa se zaměřuje na regionální školství. Udržitelný rozvoj (UR) je horizontální zásadou celého programu, nemohou být podpořeny projekty, které jsou v rozporu s udržitelným rozvojem. Vyhlášené výzvy k UR jsou například výzva pro budování kapacit, kde je jedním z témat tzv. přírodovědná gramotnost, v rámci které vznikají centra kolegiální podpory. Zde se kombinují zkušenosti škol a

neziskových organizací. Další výzvou je Podpora škol formou zjednodušeného vykazování, zejména pro střední a vyšší odborné školy. Program PO VVV se zaměřuje na rozvoj pedagogických pracovníků, nejen formou vzdělávání, ale také formou spolupráce, například možností tandemové výuky. U šablon u SŠ a VOŠ jsou témata zaměřená na přírodovědné vzdělávání.

Aktuálně se připravuje výzva na budování kapacit škol II. Téma UR je možné podpořit v rámci aktivity propojování formálního a neformálního vzdělávání nebo občanské vzdělávání, jako je kritické myšlení apod. Klíčová je zde výchova občana, občanské kompetence, ale i seznamování s technologiemi, kreativita nebo badatelská výchova.

Na příští rok se připravuje výzva pro šablony pro mateřské a základní školy II. Ta by měla obsahovat opět přírodovědnou gramotnost a polytechnické vzdělávání. V tomto tématu spolupracuje MŠMT a MŽP a zřejmě většina témat je průchozí.

J. Kulich jako člen monitorovacího výboru OP VVV dodal, že program Budování kapacit II. obsahuje prostor pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji (dále VUR), jednak v rámci propojování formálního a neformálního vzdělávání, a také v oblasti Občanské vzdělávání. Dosud se šablony na VUR příliš nezaměřovali, důležité je, jak budou vypadat šablony nové, které se budou více zaměřovat na téma VUR. J. Kulich připomněl zmínky ve vládním usnesení k EVVO nebo výsledky ČŠI, které obsahují téma školních koordinátorů.

M. Jurková dodala, že řídicí výbor OP VVV se zmíněnými dokumenty pracuje a připomněla, že z evropských fondů je možné podporovat jen ty aktivity, které nejsou povinné ze zákona.

V. Pícl doplnil, že v připravovaném návrhu zákona o pedagogických pracovnících chce MŠMT zařadit pozici kariérového poradce, což zde bylo zmíněno jako jeden z cílů VUR. Podle MŠMT by bylo vhodné využít šablon a OP VVV, přestože se uvažuje o povinnosti ze zákona, na pozice kariérových poradců na ZŠ.

O. Andrys dodal, že šablony jsou velmi propracované, ale školy bohužel nerozumí strategii a využívají šablony zcela nahodile.

P. Skalická dodala, že stále chybí téma globálního a rozvojového vzdělávání. To se týká i pozice koordinátorů EVVO, kteří by se mohli transformovat na koordinátory VUR. Funkčnost změny nebo doplnění vzdělání by se dalo ověřit například pomocí šablon.

M. Jurková vysvětluje, že pokud se definuje například nová pozice, pak je možné ji ověřit právě pomocí šablon.

J. Kulich dodal, že to téma koordinátorů se už na výboru diskutovalo. Podle něj je jednou z cest vytvořit novou pozici koordinátora globálního a rozvojového vzdělávání, druhou pak rozšířit pozici koordinátora EVVO. V obou případech jde o novou pozici, kterou by podle jeho názoru mělo být možné financovat pomocí šablon. Program Budování kapacit I. již podpořil spolupráci škol a neziskových organizací. Podle něj by aktivity podpořené z OP VVV měly být podpořeny pomocí šablon.

M. Broža vysvětlil, že podle něj má stále vzdělávání k udržitelnému rozvoji zelený nádech, tedy je vnímané jako primárně environmentální, zatímco vzdělávání zaměřené na další témata, tedy sociální a ekonomická, má stále podstatně menší roli. Odpovědný občan je jednoznačná součást udržitelného rozvoje.

V. Pícl poděkoval J. Jurkové a slíbil, že podněty z diskuze se objeví při projednávání programu Budování kapacit II.

K bodu programu č. 4: Plán činnosti na rok 2017

O. Charvát navrhl, že plán činnosti bude zaslán jako součást zápisu s tím, že jde o dlouhodobý plán činnosti adaptovaný na rok 2017. Zároveň vyzval členy výboru, aby poslali své připomínky k plánu činnosti, zejména návrhy na aktuální témata, kterým by se měl výbor věnovat.

V. Pícl souhlasil s tím, že plán bude projednán a schválen na dalším jednání výboru.

K bodu programu č. 5: Kritéria pro lektory v rámci vzdělávání pro MA 21

Kritéria pro lektory v rámci vzdělávání pro MA 21 jsou přílohou zápisu číslo 3 Seznam doporučených lektorů VUR pro municipality (návrh pro vytvoření a správu seznamu).

M. Petrová, předsedkyně Pracovní skupiny pro místní Agendu 21 (dále MA 21) vysvětlila členům výboru, proč by stáli o společná kritéria pro lektory vzdělávání pro města a obce v rámci MA 21. Původním požadavkem bylo vytvoření neformální certifikace lektorů udržitelného rozvoje, který by mohly využívat municipality aplikující MA 21. Každá municipalita zapojená do MA 21 má povinnost alespoň jednou ročně realizovat jednu aktivitu spojenou s VUR pro libovolnou cílovou skupinu, města a obce se ale potýkají s nedostatkem vzdělavatelů schopných pojmout VUR jako celek, nikoliv jeho jednotlivé aspekty.

M. Broža dodal, že někdy není komunikace s městy jednoduchá, respektive že ne vždy panuje pochopení, pro koho jsou určeny přednášky a jak konkrétní znalosti mají lektori mít.

J. Kulich dodal, že podle jeho zkušeností jsou mnohdy také požadavky měst velmi rozdílné, někdy jsou to školy, někdy pracovníci samospráv, někdy se vyžaduje znalost konkrétního tématu. Pro koordinátory by bylo dobré vědět, jaké požadavky dostávají jednotlivé municipality.

M. Petrová vysvětlila, že sice jednotlivé municipality mají jasná kritéria, která musí naplnit, nicméně právě tyto vzdělávací aktivity jsou plně na jednotlivých městech či obcích. Vzdělávací aktivity musí proběhnout každý rok, ale na jaké cílové skupiny se ten který rok zaměří, je plně na nich. Obcím MA 21 dává určitý rámec, jehož součástí je i vzdělávání k udržitelnému rozvoji, nicméně nejsou tam jasná, konkrétní pravidla. Cestou by mohla být jednak informace u jednotlivých lektorů o jejich specializaci, ale zároveň by všichni lektori měli mít společné minimum, které budou schopni vždy naplnit. Žádné kulaté razítko na udržitelný rozvoj neexistuje, zatím máme pár lidí, kteří jsou známí, ale v budoucnu by se seznam lektorů měl podstatně rozšířit a tak by bylo vhodné mít definovaná základní kritéria. Měly by existovat obecné parametry poptávky, které by pomohly obcím při hledání lektorů v rámci celé ČR.

K. Mališová dodala, že by bylo vhodné využít vzdělavatele ze ZŠ a SŠ, kteří dnes pracují jako koordinátoři EVVO, kteří by se měli časem transformovat na koordinátory VUR. Což by bylo vhodné i díky lepší informovanosti o MA 21 v konkrétních regionech na školách.

M. Petrová vysvětlila, že by se tak dal plošně řešit nedostatek lektorů, ale podle jejích zkušeností většina lektorů EVVO nerozlišovala mezi environmentální výchovou a vzdělávání k udržitelnému rozvoji. A EVVO nezahrnuje podstatnou část VUR, což je zásadní problém pro vzdělávání v rámci MA 21.

K. Mališová také potvrdila, že povědomí o VUR mezi koordinátory EVVO je poměrně nízká. Což znamená, že koordinátoři musí rozšířit své vzdělání v této oblasti. Nicméně zapojení těchto koordinátorů by pomohlo zapojení do rámcových vzdělávacích procesů na regionální úrovni.

M. Petrová dodala, že principiálně se takovému zapojení nebrání, nicméně koordinátoři musí být vybaveni dostatečnými znalostmi. Vzdělání koordinátorů tedy musí předcházet jejich zapojení do vzdělávání pro MA 21.

V. Pícl poznamenal, že by možná stálo za to, udělat revizi standardu Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) a jeho rozšíření o další aktivity, jako je VUR. Pokud chceme, aby koordinátoři fungovali i v dalších oblastech, je potřeba rozšířit jejich vzdělání, na které je alokováno 250 hodin.

K. Mališová upozornila, že standard byl novelizován v roce 2015 a VUR zde je zmíněn.

O. Andrys upozornil, že není možné paušalizovat kvalitu znalostí lektorů EVVO. V rámci témat definovaných v RVP je EVVO akcentované, protože je to nejpropracovanější systém. O. Andrys se doptává, jak zní přesně poptávka ze strany MA 21, jaké cílové skupiny chtějí obce vzdělávat v rámci vzdělávání k udržitelnému rozvoji. Například v otázce vzdělávání ve školách, respektive vzdělávání pedagogů nejsou města místem koordinace vzdělávání.

J. Kulich vysvětluje, že poptávka po lektorech vznikla v rámci sítě udržitelných měst MA 21, která musí naplnit nejrůznější kritéria. Jedním z nich je povinnost vzdělání pro udržitelný rozvoj na svém území pro nejrůznější cílové skupiny – samosprávu, veřejnost, žáky apod.

P. Švec, předseda Výboru pro udržitelné municipality a ředitel Národní sítě Zdravých měst, poděkoval členům výboru za dosavadní debatu a vysvětlil, že vzdělávání je klíčovým tématem a proto by chtěli zapojit lektory, kteří budou schopni chápat souvislosti a měli zároveň aktuální informace v tématech, jako jsou Cíle udržitelného rozvoje (SDGs) nebo strategický rámec ČR 2030. Podle něj se města skutečně setkávají s tím, že pojem udržitelného rozvoje je lidem neznámý, nebo ho vysvětlují špatně. Zároveň lektori by měli být schopni pracovat s různými cílovými skupinami. Pokud jde o vzdělávání ve školách, samozřejmě je logické využít síť lektorů EVVO. Nicméně muselo by dojít ke změnám standardů. Jiná situace je u vzdělávání úředníků municipalit, kteří musí využít jiných lektorů.

M. Broža dodal, že by bylo vhodné definovat, jak chápeme pojem vzdělávání, případně dodat pojem osvěta. Klíčová věc je totiž nejen obsah vzdělávání, ale i jeho pojetí, to znamená vnášet různé podněty z různých prostředí. To právě splňují Cíle udržitelného rozvoje, zároveň jsou ale velmi náročné komunikačně, protože jde o komplexní změnu paradigmatu, která se složitě vysvětluje.

J. Kulich dodal, že standard pro koordinátory EVVO akcentuje VUR, nicméně po řadu let již běží vzdělávání a týká se stovek, ne-li tisíců pedagogů. Problém může být v jejich kapacitě, nicméně hlavní problém je v tom, jak bude Výbor rozhodovat, kdo z těchto stovek lidí je dobrým lektorem VUR a kdo ne. Kritéria by asi měla být dvojí. Jednak schopnost podat udržitelný rozvoj v celé jeho komplexnosti a jednak doložit zkušenosti se vzděláváním. Ale obě jsou to velmi měkká kritéria.

P. Švec upřesnil, že stávající seznam je postavený na referencích, jsou na něm především lidé, kteří vzdělávání k udržitelnému rozvoji dělají desítky let. Rozšíření seznamu o další lektory by se tedy mělo propojit spíše s nějakým standardem, který by prokazoval to, že vzdělavatelé s určitým osvědčením jsou využitelní pro konkrétní cílové skupiny, například pro studenty škol.

K. Mališová dodala, že koordinátoři na školách jsou také lektory pro další učitele na konkrétních školách.

M. Broža poznamenal, že o podobný přenos zahraničních zkušeností se snaží neziskový program Ekoškola.

V. Pícl poděkoval za představený materiál, s tím, že dodá informaci o stavu standardu a případnou možnost jeho změny. Možností je rozšířit působení koordinátorů EVVO na další témata.

O. Charvát se zeptal, jak by Výbor měl dále pracovat s předloženým seznamem lektorů, respektive jaký by měl být aktuální další postup.

P. Švec vysvětlil, že co se týče předloženého seznamu, bylo by dobré předložená jména doporučit, případně doplnit další lektory. Tento seznam už posoudil Výboru pro udržitelné municipality. V tuto chvíli jde o VIP seznam existujících lektorů. Samotná kritéria se zatím neřešila, seznam vznikl tím, že jednotliví členové navrhli své osvědčené lektory.

M. Petrová dodala, že dalším krokem by měli být příprava kritérií pro lektory, což ale běh na delší trať.

P. Skalická se zeptala, zda existuje definované zadání pro municipality MA 21, ze kterých by bylo jasné, jaké cílové skupiny a jaké typy vzdělavatelů jsou potřeba.

J. Mareš dodal, že by bylo možné rozvinout dvě kritéria, která stávající seznam obsahuje a rozhodnout se, zda výbor chce v dalších měsících věnovat detailnějším specifikacím těchto kritérií.

K bodu programu č. 6: Různé

M. Broža představil nové materiály OSN vhodné pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji. Jedním je shrnutí Cílů udržitelného rozvoje, druhým je pak Všeobecná deklarace lidských práv, což je sice naopak velmi starý dokument, nicméně i tato deklarace je tématem udržitelného rozvoje.

J. Mareš upozornil, že i v roce 2017 opět proběhne Týden udržitelného rozvoje ve dnech 30. května až 5. června. Odbor pro udržitelný rozvoj bude rád, když členové výboru budou tuto informaci dále šířit, aby se mohl zapojit školy a neziskové organizace.

J. Kulich Středisko Sever získal projekt od České rozvojové agentury na další vzdělávání k udržitelnému rozvoji pro koordinátory EVVO. Pokud by se chtěl někdo z členů výboru zapojit do komentování této přípravy, tak je zde možnost.

Počet stran zápisu: 6
Počet příloh: 4
Zápis zhotovil: Ondřej Charvát
Ověřil: